

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

16. De Matrimonio contracto contra Interdictum Ecclesiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

De Matrimonio contra
contra interdictum Ecclesie.

AD Interdictum Ecclesie pertinet
que Impedimenta tam impedimenta
quam dirimentia, de quibus hic dicitur
erit.

§. I.

De Impedimentis impo-
dientibus matrimonio.

SUMMARIUM.

1. Quid & quae species sint Impedimentorum?
2. Impedimenta impediunt matrimonium?
3. Quid sit Ecclesie interdictum?
4. Quid tempus Periarum?
5. Quid Casuistis?
6. Raptus olim impedimentum impediunt matrimonium?
7. Quatuor casus excipiuntur a perno raptu?
8. Quid sit susceptio proprie fornicationis?
9. Quid mors seu occisio presbyteri?
10. Quid poenitentia solvens?
11. Qui sanctimonialium ad matrimonium contra-
xerint, etiam cum alia persona contra-
here possunt?
12. Quenam impedimenta impediunt matrimonium?

Duplica sunt impedimenta mat-
rimonia, Impedimenta scilicet & di-
rimentia. Illa dicuntur, quae
ab initio impediunt & prohibent ma-
trimonium contrahi, de facto
contractum validum relinquunt, & in-
sumum praeter reatum peccati aliam
nam arbitrio Episcopi taxandam inter-
illa vero posteriora non tantum ab in-
sistunt matrimonio, sed etiam contra-
dirimunt, nullum & invalidum re-
Porrò impedimenta memorata casibus
tibus vericulis comprehenduntur.

tracta dissolvi queat, si subnascantur rixae
& dissensiones, vel alia iusta causa suboria-
tur, *L. si convenerit 14. ff. Pro socio.*

Porro ad *d. c. 4. h. t. 19.* Quod impotentes
contra suam voluntatem & invito separari
non debeant. Attamen etiam hic aliqua
limitatio est addenda, quod scilicet ista vo-
luntaria cohabitatio non aliter permittenda
sit, quam si nullum periculum timeatur, ne
inter istos cohabitantes actus imperfecti &
illiciti exercentur, ac propterea ex constitu-
tione Sixti V. *de Emuichorum matrim.*
prohiberi debent, ne in eodem lecto impo-
tentes condormiant.

9 *Queritur VIII.* An impotentia, quae su-
pervenit post matrimonium ratum necdum
tamen consummatum, causet nullitatem ma-
trimonii? Negativa sententia passim inter
DD. recepta est, paucis dissentientibus apud
Sanch. *lib. 7. disp. 102.* Ratio esse potest,
quod matrimonium ab initio recte contra-
ctum non dissolvatur, licet ex postfacto ali-
quod impedimentum incidat, sicut superius
qu. est. 1. diximus, sed tale matrimonium
fuit ab initio recte contractum, cum ex sup-
posito tunc nullum adfuerit impedimen-
tum, ergo &c. Et confirmatur *ex c. h. qui.*
25. caus. 32. quest. 7. Ubi generaliter de-
ciditur, matrimonium propter supervenien-
tem impotentiam non esse dissolvendum.

10 Textus, si aliqui videantur contrarii, ut *in*
cap. quod prop. suscit. 18. ead. quest. 7. &
cap. ex literis. 3. h. t. explicandi sunt de
impotentia, cujus causa jam erat ante mat-
rimonium. Duo tamen hic adnotanda sunt.
I. Quod cum matrimonium ratum ex dis-
pensatione papali dissolvi possit, talis im-
potentia ei superveniens sit iusta dispensa-
tionis causa. II. Quod in dubio, an impo-
tentia praecesserit matrimonio, vel primum
postea supervenerit, praesumendum sit praec-
cessisse, sicut valde probabiliter docet Panor.
inc. fraternitatis. 6. cod. n. 6.

Ecclesia vetitum, nec non tempus feriatarum. Atque catechismus, sponsalia, iungito votum. Incestus, raptus, sponsata mors mulieris. Susceptus propria sobolis, mors presbyteralis.

Aut si parentat solemniter, aut monialium, accipiat, prohibent hac conjugium sociandum.

Ad Ecclesie vetitum quamvis hac omnia impedimenta referri possint, quia propter ea ab Ecclesia prohibentur matrimonia, specialiter tamen hic intelligitur prohibitio Incesti, de qua jam actum est supra. Tit. l. 1. c. 4.

Tempus feriatarum est illud, quo solemniter interdicuntur, & licet olim plurimum temporibus talis inhibitio fuerit, et a diebus Rogationum usque ad octavam Pentecostes, & tribus septimanis ante festum D. Joannis Baptiste cap. non oportet.

Ad passim caus. 33. quest. 4. cap. Capellanus, 4. de Feriis. Hodie tamen Trid. sess. 24. de Reform. matrim. cap. 10. abrogatis illis feriis constituit, ut solemnes nuptiae prohiberentur tantum a Dominica I. Adventus usque ad festum Epiphaniae, & a die Cinerum inclusive usque ad Octavam Paschae praeterea communiter inter DD. receptum est, ut a S. Congreg. Cardinal. declaratum, nullum in praedictis feriis tantum solemnium & nuptiarum pompa interdicatur, non sponalia de futuro, imo nec ipsum matrimonium, si ex iusta causa differri nequeat & privatim sine publica pompa contra parochum & testibus saltem cum licentia Episcopi celebretur, sicut notavit Barb. in l. 1. c. 10. n. 4.

Catechismi nomine intelligitur illa instructio fidei, quae olim precedere baptismum & ante januam Ecclesiae cum catechumeno seu noviter baptizando jam adulo fieri solebat, juxta c. ante baptismum. 54. de Consecrat. dist. 4. & quia habebat rationem alicujus paternitatis seu regenerationis spiritualis, ideo si baptizanda fuisset femina, inter eam & catechizantem oriebatur impedimentum impediens, non autem dirimens. c. 2. de Cognatione spirituali. in 6.

De Sponsalibus, quatenus cum una persona contracta impediant matrimonium cum alia, superius Tit. VI. & de Incestu Tit. XIII. hujus Libri egimus.

Raptus hoc loco dicitur violenta Mulieris abductio; & quanvis olim Raptus fuerit tantum impedimentum impediens, eo casu quo alterius sponsa fuisset abducta. cap. statutum. 34. causa 27. q. 2. de coetere autem non aliter annullavit matrimonium, quam si Mulier abducta nunquam liberè consensisset, hodie tamen Trid. sess. 24. de Reform. Matrim. c. 6. edidit constitutionem in haec verba: decernit S. Synodus, inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in potestate Raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si raptam a raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat; & nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & favorem praebentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces: & si Clerici fuerint, de proprio gradu decendant. Teneatur praeterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio Judicis dotare.

Ex hac constitutione apparet, raptum hodie esse impedimentum dirimens, si matrimonium eo tempore contrahatur, quo raptum

Uuuuu

ta in

EXCEL IN DECRET. LIB. IV.

ca in potestate raptoris est, etiamsi rapta liberè consentiat, ut notat Barb. *in eod. c. 6. n. 9.* & alii communiter.

7 Ibi tamen enumerat Barbofa aliquos casus, qui à nonnullis DD. probabiliter excipiuntur ab hoc impedimento, ut I. si raptus non fuerit factus intentione matrimonii contrahendi, sed libidinis causâ. II. si femina invito Parentibus ipsâ tamen consentiente abducatur. III. si propria sponsa rapiatur. IV. si in aliquo casu raro femina curaret rati virum, eò quòd leges præferim penales non extendantur ad casus insolitos. *L. nam ad ea. s. ff. de Legibus.*

Mors mulieris, five uxoricidium etiam impedimentum causat, ut Maritus occidens sine spe alterius conjugii manere debeat. *c. interfectores. s. causâ. 33. q. 2.*

8 *Suscipiens propriæ sobolis* tunc inducit impedimentum, si quis extra necessitatem proprium filium baptizârit, aut eum tanquam Patrinus tenuerit: talis enim non tantum constante matrimonio perdit jus exigendi debitum conjugale, sed etiam ab alio matrimonio contrahendo prohibetur. *c. de eo. s. ubi Gloss. & DD. causâ. 30. q. 1.*

9 *Mors presbyteralis* seu occisio presbyteri etiam impedit occidentem, ne matrimonium contrahere possit. *c. qui presbyterum. 2. de Penitent. & Remission.* quòd tamen aliqui tantum obtinere volunt, ubi quis in iudicio de homicidio convictus, & condemnatus fuerit, ut docent Panorm. & Hostiens. *eod. c. 2.*

10 *Penitentia sollemnis* dicitur, quæ ob crimina graviora injungitur publicè peragenda, ita ut aliquis certo tempore ante Ecclesiam stare, vel domi jejunare, à gestatione gladii, aut equitatu abstinere debeat; quæ pœna olim valde frequens fuit. Intra hoc ergo Penitentia tempus etiam matrimonium prohibetur. *c. de his. 12. & c. ult. causâ 33. q. 2.*

Demum etiam illis interdicitur matrimonium cum quavis alia persona, qui desponsatas *Moniales* sibi matrimonio gere præsumplerunt *c. hi. ergo. 23. can. 27. q. 1.* Imò de jure Civili tales, qui tantum attentârunt Moniales matrimonio jungendi causâ, & multo magis qui contraxerunt, aut violârunt eandem; capitali poenâ puniuntur. *L. si quis. 4. C. de Episcopis & Clericis.* quam legem de veritate verbum in corpus Juris Can. recule Genuinus. *c. 6. de Penitent. dist. 1.* quæ intelligendum quòd loquatur de foro seculari, non autem de foro Canonico, quia Ecclesia nulli infert poenam lætæ vel mortis ex quovis scelere, sed tantum censuras, poenam carceris, aut aliam nisi quòd aliquando ob delicti gravitatem etiam Clericos prius degradatos seculari tradat. *cap. cum non ab hominibus de Juristicis. c. novimus. 27. de Viris Sponsatis.*

Si *queras*, an omnia prædicta impedimenta etiam hodie in usu? Quæ consuetudo abrogans legem non præsumitur, nisi probetur, nec a consuetudine vel alterius loci rectè ad universalem consuetudinem inferatur; nihilominus DD. in diversis orbis partibus de matrimonio præferunt, communiter arretantur, impedimenta impedientia usu hodierno non esse, si quatuor excipias, scilicet *Tempus feriarum, Sponsalia, & Penitentia veritum*, id est, interdictum Episcopi. Atque hanc consuetudinem etiam operantur in omnibus impedimentis impedientibus (excepto Voto, & Sponsalibus, quæ à divino & naturali obligant) dispensantur sit Episcopus, tradit Sanchez *lib. 7. de Matrim. n. 15.* Et Navar. *in Manuali Consuetudin. (quod jam Nonagenarius tenet de*

Gregorio XIII. c. 22. § 5. testatur, quod nunquam audivit super impedimentis impedientibus (intellige exceptis illis quatuor) dispensationem impetrari.

§. II.

De Impedimentis dirimentibus.

SUMMARIUM.

Quod sint Impedimenta dirimentia? Enumerantur. Impedimenta dirimentia, quae non tantum illicitum faciunt matrimonium, sed & invalidum, his vulgaris verficulis comprehenduntur.

Error, Condicio, Votum, Cognatio, Crimen, Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.

Si sis Affinis, si forte coire nequibis. De his excepta Cultus disparitate jam supra suis locis egimus, nempe de errore, & Publica Honestate. in Tit. I. de Ligamine. in Tit. IV. de Conditione in Tit. V. de Voto & Ordine. in Tit. VI. de Crimine. in Tit. VII. Cognatione & Affinitate in Tit. XI. de & tribus sequentibus de Impotentia. in Tit. praecedenti. Nunc restat dicendum.

De Disparitate cultus.

SUMMARIUM.

- 1. In consensu usu Ecclesia irritum est matrimonium fidei cum infidelis.
- 2. Matrimonium Catholici cum haeretico est illicitum non tamen invalidum, & quid in Germania?
- 3. Pauci, ut liberi aliqui in fide haeretica educantur, sunt impia.
- 4. Contrahentes in infidelitate cum impedimento an sint separandi post conversionem alterorum?
- 5. An & quando conversus possit repellere alterum conjugem non conversum?
- 6. Quomodo intelligantur nomine infidelium?

Propter disparitatem cultus irritum est matrimonium a fidei contractum cum infideli juxta illud Apost. 2. Co-

rinth. 6. v. 14. Nolite jugum ducere cum infidelibus &c. quamvis autem hic textus, sicut & alij, qui ex Scriptura & jure Canonico allegantur ut c. cave. 13. c. non oportet. 16. & c. Judaei. 10. causa. 28. quest. 1. non loquantur in propriis terminis de irratione, sed tantum prohibitione matrimonii fidei cum infideli, tamen quod ex continuo usu Ecclesiae etiam irritum habeatur matrimonium fidei cum infideli contractum, testis est Sanch. cum Soto, Bellarmino & aliis Lib. 7. disp. 1. n. 8. citatis.

Matrimonium autem Catholici cum haeretico est quidem illicitum, & sine peccato non contrahibile, non tamen est invalidum: imò in Germania ac aliis locis, ubi haeretici permixti cum catholicis vivunt, planè non esse illicitum matrimonium Catholicae persona cum haeretico tenet Sanch. d. l. 7. disp. 72. num. 5. Azor. Instit. moral. lib. 8. cap. 11. q. 5. quia illa conjugia inter Catholicos & haeticos ineuntur instar aliorum contractuum ob communem pacem & tranquillitatem, dummodo Catholica liberè permittatur, & absque perversionis periculo in fide; quod periculum, quia ordinariè subest, difficulter excusandi sunt parentes, qui aliquando nullà necessitate cogente propter respectum aliquem merè temporalem v.g. honores, aut divitias liberos suos cum haeticis conjungunt. Pacta verò, ut quidam ex liberis nascituris in fide Catholica, quidam in haeretica educantur, prorsus impia & contra jus divinum pugnantia merito allerit Sanch. d. l. Nav. Consil. 1. de Constit. n. 63.

Quòd si duo infideles inter se contraxerint matrimonium, id jure naturali validum erit, & propterea, si ambo ad fidem convertantur, ab invicem separari nec possunt nec debent, tamen fortè cum aliquo
Uuuuu 2 impe-

impedimento dirimenti jure tantum humano Pontificio introducto v. g. in 2. & 3. consanguinitatis gradu lineae collateralis contraxerint, quia eo tempore, quo contraxerunt, non ligabantur Jure Pontificio, utpote, qui per baptismum nunquam in Ecclesiam ingressi, ejusque subditi effecti sunt: post conversionem autem talia impedimenta censentur primum supervenire matrimonio, & ideo illud non dirimunt, sicut si inter Catholicos post contractum matrimonium aliqua affinitas ex parte uxoris induceretur, ut quia ipse soror à marito cognita esset. *c. gaudemus. 8. de Divort.*

Si verò aliquis in infidelitate plures uxores habuerit, primam, cum qua contraxit, retinere debet, quia cum illa sola verum fuit matrimonium, non obstante, quòd fortassis eam ante conversionem repudiaverit, cum talis repudiatio, quantum ad dissolutionem vinculi matrimonialis non valeret. *dict. c. gaudemus. vers. quia verò.* Dico autem, si ambo convertantur: nam si unus tantum conversus fuerit, nondum erit Sacramentum, quia matrimonium in utroque conjugate est unum numero Sacramentum, sicut est unum numero matrimonium, ergò si in uno non est Sacramentum, nec erit in altero. *Sanch. de Matr. in. lib. 2. disp. 8. & 9.*

Matrimonium infidelium, quamvis consummatum, potest dissolvi, ex speciali privilegio Christi in fidei favorem dato, & per Apostolum Paulum promulgato, si alter conjugum ad fidem convertatur, alter autem in infidelitate pertinax nolit cohabitare, vel saltem non sine contumelia vel blasphemia Creatoris, & quin alterum ad peccatum pertrahat. ita enim inquit Apolt. 1. ad Cor. 7. *v. 15. quòd si infidelis discedit, discedat: non enim servituti subjectus est frater aut soror hujusmodi; & id ipsum confirmatum est in cap. quanto. 7. de Divort.* In-

terim non ipso facto dissolvitur matrimonium, quando infidelis declaravit, se nolit cohabitare, sed tunc primum, ubi infidelis abas nuptias transierit; quare si ante contraxerit nuptias infidelis poenitentia ductus non convertatur, à fidei prius convertito conjugum recipi debet. *d. cap. gaudemus. in fine. de Divortiu.*

Si infidelis nolit quidem converti, matrimonium converso pacifice cohabitare, & converso admittendus est. *Ceteris autem dicit Apoltolus. d. l. dico ego, non Dominus, si quis frater habet uxorem infidelem, hanc consentit habitare cum illa, non mittat illam.* Sed quia per hoc verum non videtur Apoltolus, non esse preceptum Christi, ut fidelis cohabitet infidelibus pauci sunt, qui putent, Apoltolus tantum tantum consilium tradidisse, & ad hoc quando matrimonium dissolvi potest, si conjugum nolit converti, licet velit pacifice cohabitare; imò etiam ipsam cohabitare tantum in primitiva Ecclesia, ubi infidelis convertentur ad fidem propter conversionis permissam fuisse, docet, hoc verò, ubi refrigerante charitate magis periculum perverſionis est, dicam cohabitacionem non amplius admitti. *Quo factum est in cap. 8. & 10. caus. 28. q. 1.* Verum utraque sententia multis DD. auctoritate & rationibus stabilitur apud Sanch. *de Matr. in. lib. 7. disp. 74. n. 7.* Ego quia in hac controversia plurimum esse tributionem arbitrio Episcopi, ita ut, si ex cohabitacione infidelis cum infideli speretur conversio infidelis, Episcopus admittens cohabitacionem, quatur priorem sententiam, postea convertentem tunc si ex die cohabitacione (et communiter inter Judæos propter perverſionem eorum & inconstanciam in fide accideret) rationabiliter timeatur, fore perverſionem.

Qua autem haecenus, de infidelibus diximus, intelligenda sunt de iis, qui nunquam baptismum susceperunt, non vero de Apostatis, qui per baptismum in Ecclesiam ingressi, ejusque subditi effecti, postea vero ad infidelitatem defecerunt: horum enim matrimonium cum semel fuerint Sacramentum, & baptismus imprimat characterem in anima, qui per abnegationem fidei deleri non potest, ideo sunt & manent semper quoad vinculum indissolubilia. Dico quoad vinculum: nam quoad cohabitationem, tanquam propter adulterium spirituale dissolvi posse, interius in Tit. XIX. §. 1. dicitur.

§. III.

De Dispensatione super impedimentis.

SUMMARIUM.

- 1. Quid abrogatio, irritatio, declaratio, & dispensatio?
- 2. Earum differentia.
- 3. Qualiter & quomodo impedimenta tolli possint?
- 4. Quae impedimenta non admittunt dispensationem?
- 5. In quibus casibus dispensatio conceditur?
- 6. Ad quos gradum consanguinitatis dirimat matrimonium?
- 7. Ad quos affinitas?
- 8. Cuius ius potestatem ad plures gradus impedimentum consanguinitatis & affinitatis extendit?
- 9. Decem causas, propter quas dispensatio conceditur.
- 10. Quando dispensatio valeat impetrata per allegationem falsitatis aut suppressionem veritatis.
- 11. Exempla allegata falsitatis & suppressionis veritatis.
- 12. Quomodo potest dispensatio super impedimentis dispensari?

Prænotandum est, obligationem legis alicujus cessare vel per irritationem vel per abrogationem, vel declarationem, vel dispensationem, quae omnia inter se differunt. Nam irritari dicitur lex, cujus obligatio statim ab initio non admittitur, v. g. si princeps nolit confirmare statuta civium. Abrogare legem, est cassare, postquam semel obligavit. Declarare est interpretari le-

gem ex mente legislatoris de tali casu non loqui, aut in eo aliquam vim obligandi habere. Dispensatio est relaxatio legis, ob justam causam in particulari aliquo casu.

Unde differt Dispensatio primò ab abrogatione legis, quòd abrogatio tollat totam obligationem legis in omnibus casibus, in quibus prius valebat, dispensatio autem tantum in particulari casu, & circa particulares personas. Item differt à declaratione, quòd declaratio supponat legem nunquam in casu obligasse, dispensatio verò supponat obligationem, & tamen ob justam causam hic & nunc relaxet.

Quæritur ergo I. an omnia impedimenta matrimonii possint tolli sive deinde per abrogationem sive per dispensationem? Ad hanc quæstionem præsciendum est, quædam impedimenta esse à jure naturæ & divino statuta, alia verò jure humano & Pontificio. In impedimentis jure humano introductis nemo dubitat dari posse dispensationem aut abrogationem: quia is, qui habet potestatem condendi legem, habet utique etiam potestatem abrogandi, & contrarium ponendi, cum lex totam suam auctoritatem ab ipso habeat. Nec tamen propterea recte inferitur, quòd lex abrogata fuerit irrationabiliter à Pontificibus lata, nam B. Non sequi, hoc est rationabile, ergo contrarium est irrationabile: quia propter rationem circumstantiarum, loci & temporis, item propter imbecillitatem nostri intellectus, qui non potest semper genui, nam veritatem prospicere, datur medium inter rationabile & irrationabile, scilicet magis rationabile. Optimus text. in c. alma mater. 24. de sentent. excom. in 6. ubi Pontifex inquit, Alma mater Ecclesia multarum rationabiliter ordinat, quæ tamen rationabiliter reformat. In impedimentis jure naturali & divino introductis non desunt, qui doceant, posse sumum Pontificem

Uuuu 3 tificem

tificem ex urgentissima aliqua causa, & de plenitudine sua potestatis dispensare, quos refert Sanch. *Lib. 8. disp. 6. n. 8.* quorum ratio ducitur à paritate, nimirum quod sicut recta Ecclesia gubernatio exigit, ut Episcopus aliquando in lege Pontificis ob necessitatem & difficultatem adeundi Pontificem dispensare possit, ita etiam exigit eadem Ecclesia gubernatio, ut Pontifex quandoque dispense in Lege Dei, qui adiri non potest. Contraria tamen sententia verior videtur & conformior ului Ecclesie, quæ hæcenus in nullo tali casu dispensavit. Nec valet adducta paritas: quia Pontifex tanquam homo non potuit omnes casus prævidere, qui subinde indigeant dispensatione, quod de DEO, qui perfectissime omnia cognoscit, convenienter dici non potest, sicut notavit Barb. *Juris Eccles. univers. lib. 1. c. 2. n. 120.* & licet utilitas alicujus Regni procurari posset per dispensationem v. g. inter fratrem & sororem, attamen indecentia naturalis in tali casu, & periculum, ne occasione talis dispensationis inter fratres & sorores frequens peccatum admitteretur, præponderat utilitati etiam alicujus regni, quod Deus, si velit & videat suas leges accuratè custodiri, benè potest aliter, quam per tale scandalosum matrimonium conservare; ex qua ratione scandalum cum pluribus aliis citatis id etiam tenet Sanchez *d. l. n. 10.* quamvis de cætero putet summo Pontifici non esse semper denegandam potestatem dispensandi in jure divino, si modo detur causa, quæ vincat turpitudinem actus præcepto divino contrarii.

* *Quæritur II.* Quenam sint impedimenta jure naturali aut divino introducta, quæ abrogationem aut dispensationem non admittant?

R. Quamvis multa sint impedimenta dirimentia matrimonii, interim tamen aliqua tantum jure naturali aut divino, cætera jure humano dirimunt matrimonium.

I. Igitur *jure naturali* dirimunt matrimonium, si desit consensus, proinde licet error in personâ interveniat, aut condempnata deficiat, si violentia & metus error ad extorquendum consensum adhibeatur. Ratio naturalis deficiat, ut in amentibus. Si quis jam alio matrimonio ligatus sit, a fide Christiana credimus, non posse contrahere matrimonium cum alia. Refertur quædam Erdurtti extare tale monumentum, quod cui binæ uxores simul concessæ fuerunt priorum, quam amissam credidit, eam ipsam reciperet, & secundam super ostentato affectionem nollet dimittere. Verum retentio secundæ non fuit de facto canonice sed à Papa, ut dicitur, concessa, ex qua hæc res erit *juxta. 2. q. de Virg. c. 1. ut secunda non potuerit retineri per manus uxoris, sed sororis.* III. Si minus propinquus sit sanguinis conjunctio &c.

Quæritur III. Usque ad quodmodum consanguinitas jure naturali vel faciat irritum matrimonium, si inter parentes & descendentes, item inter collaterales primi gradus scilicet fratrem & sororem jure naturæ prohiberi matrimonium pro casu necessitatis, quo genus humanum aliter conservari non posset, sicut factum in exordio mundi, & post diluivum. De cetero extra istum casum necessitatis cogentes liberaliter educare à tali consanguinitate tanquam inhonesto vel turpi abhorrentur, que inter tales personas naturalis publicæ reverentia, quam tolleret conjugium, in cuncto verò gradu lineæ transverberat, indecens sit matrimonium contrahere, tamen tale matrimonium est irritum naturæ, ita enim Abraham duxit Sarraam fratris sui teste August. *In cap. 1. 1. ut. 2. caus. 22. quæst. 2.* Et Nachor Melcham pariter sui fratris filiam *Gen. v. 29.* Unde in *cap. Gaudemus. 6. de*

coris. concedit Pontifex, ut pagani, qui in secundo vel tertio gradu contraxerunt matrimonia, si ad fidem convertantur, possint in talibus matrimoniis persistere, quia tempore matrimonii contracti non erant ligati ecclesiasticis statutis; quasi diceret Pontifex, matrimonium in secundo gradu consanguinitatis contractum non tam jure naturæ, quam ecclesiastica constitutione irritum censeri. Item in Trid. *ss. 24. de Reform. matrim. cap. 5.* dicitur, *in secundo gradu* cum magnis principibus, & ex publicâ causâ dispensari posse. Nec obest, quod in veteri testamento *Levit. 18.* matrimonium etiam in secundo gradu veluti cum sorore patris fuerit prohibitum: nam illæ leges non erant omnes morales, sed quædam judiciales aut ceremoniales specialiter pro Judæis traditæ, quæ per adventum Christi expirarunt, *canonico. de Purific. post partum,* prout in Trid. *sess. 24. de Sacram. matrim. can. 3.* anathema dicitur, qui negat Ecclesiam in quibusdam gradibus prohibitis in *Levitico* dispensare posse.

Queritur IV. An etiam in affinitate quædam sit juris naturalis vel divini prohibitio: Satis conveniunt DD. quod in lineâ affinitatis transversâ sive collateralis nullus gradus ne quidem primus sit jure naturali debet prohiberi, ut eo jure irritum faciat matrimonium; ita enim Jacob Patriarcha duxit Liam, & postea sororem ejus Rachædem *Genes. 29.* Imo *Deuter. 25.* universum præceptum tuit Israelitis, ut, si fratrum unus sine liberis decederet, alter uxorem ejus acciperet, licet interim jure gentium & naturalis necens esse videatur, sine gravi causâ cum affinitas intra primum gradum contrahere propter reverentiam, quam aliquis debet fratri, cum quo uxor ejus una cura reputatur, juxta illud *Levit. 18. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis, quia turpitudinis fratris tui est;*

Verum quid dicendum sit in linea rectâ affinitatis de matrimonio inter novercam & privignum, socerum & nurum &c. diversæ sunt DD. opiniones. Multi negant, multi affirmant, sicut tradit Sanch. *lib. 7. disp. 66.* & Laym. *de Matrim. p. 4. c. 6. n. 5.* In praxi certum est, Ecclesiam non solere inter eos dispensare. Si autem in casus contingeret, ut aliqui ad fidem converterentur, qui prius in infidelitate in linea rectâ affinitatis contraxissent, putarem summum Pontificem esse consulendum, cum aliâ tale matrimonium sine scandalo vix tolerari posset propter auctoritatem affirmantium, jure naturæ esse irritum, vel separari propter auctoritatem id ipsum negantium.

Queritur V. Quare jus positivum Ecclesiasticum ultra prohibitionem juris naturalis adhuc alios gradus in consanguinitate & affinitate indixerit?

Id factum esse ex quatuor causis. I. Propter reverentiam, quam ob communicationem sanguinis cognati sibi invicem debent. II. Ne cum consanguinei & affines plerumque soleant simul esse, sub prætextu conjugii frequens peccatum admittatur. III. Ne naturalis amor ex consanguinitate aut affinitate ortus, si addatur amor & licentiæ conjugali nimis faciat effrenem libidinem. IV. Denique causa est politica, ut amicitia vinculum non tantum inter consanguineos continet, sed per viam matrimonii etiam ad alios homines protendatur, & ita confederatio ac societas inter homines tanto melius conservetur.

Cur autem Ecclesiæ prohibitio præcisè quarto gradu concludatur, & non sit amplior vel restrictior, dicendum est, id propterea factum, quod usque ad illum gradum plerumque inter homines duret consanguinitatis amicitia, ulterius autem deficiente jam sanguinis virtute raro alter alterum speciali

ciali amore tanquam consanguineum vel affinem prosequatur.

8 *Queritur VI.* Quanam sint causa, ex quibus concedi soleat dispensatio in gradibus à jure positivo prohibitis? Decem tales causas refert Barb. ad Trid. *sess. 24. de Reform. matrim. cap. & DD. ibidem cit.*

I. Est paupertas supplicantis, propter quam suo statui parem maritum habere non potest, quam aliquem ex consanguineis, vel affinibus.

II. Est angustia locorum, si in vicinia (sicut plerumque in locis montanis fit) nullus sit paris conditionis, cum quo nuptiarum spes esse possit, & ista duae causae humaniter sunt considerandae, ut procedant, licet adsit aliquis, qui velit foeminam ducere, sed ei ob aetatem aut mores valde contrarius.

III. Si per matrimonium graves inimicitiae inter consanguineos vel affines componi possent.

IV. Evitatio magni alicujus scandali vel delicti.

V. Si locus ob milites vel piratas non sit securus, atque ad eum extranei accedere non soleant, quae causa ad angustiam loci referri potest.

VI. Conservatio famae mulieris, v.g. quia jam passim dicitur à consanguineo corrupta, & adeo nunquam vel difficilius nuptura est.

VII. Quia foemina 24. annum excedens haecenus virum paris conditionis non invenit.

VIII. Est conservatio divitiarum in familia.

IX. Est excellentia meritorum in Ecclesiam.

X. Proles vel copula habita cum consanguinea, & multo magis, si matrimonium jam defaecto contractum sit. Sed circa hanc causam advertendum est, quòd debeat ab in-

nitio abfuisse ignorantia consanguinitatis & in matrimonio debite solemnitate se adhibita, aliis qui mala fide, aut dolo obtinende dispensationis peccaverit, vel contraxit cum consanguineo, non obtinenda dispensationem juxta Trid. d. c. 1.

Queritur VII. An valida sit dispensatio, si quis eam impetravit allegando causam falsam, vel tacendo veritatem. Haec quaestio potissimum dependet ex Tit. de *Rescriptis*, ubi de valore rescriptorum gratiarum papalium ex illustri tractatu Interim ad nostram rem breviter observandum est, falsitatem expressam aut veritatem occultatam aliquando esse causam dispensationis, aliquando tantum impulsivam causa finalis tunc est, quando ex nonnata te Papa non dispensasset, vel saltem non modo, quo dispensavit, sed magis esset & clausulato; causa impulsiva est, quando cognita veritate suppressa Papa dispensatus dispensasset, licet difficilis. Ita si falsitas expressa, vel veritas occultata causa finalis dispensationis obreparet, tunc dispensatio nulla erit, nec impetrata cum conscientia uti poterit, omnia enim recedunt hanc tacitam conditionem, si propter veritatem nitantur. c. 2. de *Rescriptis*. Secus est, si falsitas expressa vel veritas occultata fuerit tantum causa impulsiva, quae enim nihilominus valebit dispensationem.

Dices, hoc ipsum esse plane asserendum quandonam Pontifex dispensaret, si sciret tem ac veritatem cognosceret.

R. Ex stylo Curiae Romanae, vel quod de eo non constat, ex arbitrio perit viri desumendum esse, & hoc est in omnibus casibus qui contingere possunt circa impetrationem dispensationis, complures Synch. de *Matrim. toto lib. 8. p. 1. disp. 21. & seq.* Cujus sententia non sint infallibiles nisi quatenus

expresso nituntur, potest tamen vir prudens ex eisdem rationibus & auctoritatibus, quas allegat, suum iudicium formare. Ut autem ex innumeris tantum aliqua magis quotidiana referamus. I. Non erit valida dispensatio, si una tantum causa in rescripto allegata sit, & ea falsa fuerit, quia licet Pontifex possit sine causa dispensare, id tamen in dubio non presumitur facere, nisi ex causa expressa. II. Si non exprimat, quod copula inter venerit scienter cum consanguinea, maxime ipse dispensationis impetrandae. III. Si impedimentum exprimat sub dubio, quod erat certum, v. g. si dicat, se dubitare, an votum castitatis emisit, & tantum ad conscientiae tranquillitatem petere dispensationem; quia qui dispensat in impedimento dubio, non statim dispensat in impedimento certo, vel saltem non eodem modo: nam dubium votum castitatis per dispensationem tollitur absolute, certum autem regulariter tantum ad unum matrimonium, quo finito nullus obligat. IV. Si impedimentum affinitatis ponatur pro consanguinitate, vel e contra: dispensatio enim est stricta interpretationis, & non extenditur ultra expressa. V. Si quis dicat, se in gradu remotiori v. g. in quarto, cum sit in tertio. Aliud autem est, si quis, cum sit in quarto, dicat se in tertio; quia tunc Pontifex dispensando in tertio censetur etiam dispensasse in quarto.

De eo olim inter DD. fuit magna controversia, an in linea collateralis inaequali sit necesse non tantum gradum remotiorem, sed etiam proximum exprimere, v. g. dicendo, quod una persona sit stipiti in secundo, altera in tertio, conjuncta, eo quod major videatur conjunctio, si alteruter ex consanguineis ita propinque ad stipitem accedat. Sed Pius Quintus anno 1566. in motu proprio, qui incipit: *Sancitissimus*, decidit, valere dispensationem absque dicta expressione gradus

ENGEL IN DECRET. LIBER IV.

propinquieris, ita tamen, ut ex postfacto litterae declaratoriae desuper impetrentur, in quibus Pontifex declaret, priorem dispensationem valere, eas autem declaratorias tantum ad tollendum scandalum requisitas non desiderari, si nullum ex tali dispensatione scandalum oriretur; ut quia res ad forum externum delata non est, & homines ignorant, an supplicantes omnia expresserint, docet Sanchez. *d. l. disp. 24. n. 31.*

Quaeritur demum, an praeter Pontificem in impedimentis nemo dispensare possit?

xy. Cum inferior in lege superioris nihil immutare possit. *Clement. Ne Romani. 2. in principio. de Electione.* ideo regulariter & in ordine ad matrimonium contrahendum nec Episcopus, nec etiam Legatus quivis Sedis Apostolicae in impedimentis dirimentibus matrimonij dispensare potest, nisi speciale privilegium à summo Pontifice habeat. Dico autem, *regulariter* & in ordine ad matrimonium contrahendum: nam communis & notabilis est exceptio, quod Episcopus dispensare valeat istis concurrentibus. I. Quod matrimonium jam publice & praemissis denuntiationibus contractum sit. II. Quod sit contractum bonae fide, id est, absque scientia impedimenti juxta *Trid. sess. 24. cap. 5.* sufficit tamen, si unus ex conjugibus in bona fide fuerit. III. Quod propter paupertatem & distantiam loci & incontinentiae periculum difficilis ad summum Pontificem vel alium ex privilegio jus dispensandi habentem accessus detur. IV. Quod impedimentum sit tale, in quo soleat concedi dispensatio, adeoque non in primo aut secundo gradu consanguinitatis. In affinitate autem ex copula illicita (puta si quis duxerit eam, cum cujus sorore vel consanguinea prius peccavit) ipse scio in primo & secundo gradu contracto jam matrimonio dispensationem

Xxx xx tionem

tionem ab Episcopo datam esse. V. Denique, quod impedimentum sit occultum; dicitur autem occultum, etsi unus vel alter sciat, non tamen in loco divulgatum sit. Videatur Sanch. *lib. 2. disp. 10.* Hoc insuper adnotari potest, quod si dubitetur, an sit impedimentum inter contrahentes, possit Episcopus declarare, nullum esse impedimentum, aut etiam ad cautelam dispensare, sicut docet Garzias *de Beneficijs p. 9. cap. 2. n. 10.* & Laym. *in Theol. Moral. de Legibus. c. 22. n. 4.*

TITULUS XXII.

Qui Filij sint legitimi.

SUMMARI.

1. Illegitimi in multis deterioris conditionis quam legitimi.
2. Natus constante Matrimonio presumitur legitimus, licet uxor adulterum fecerit.
3. Matri asserenti filium illegitimum, an sit fides habenda?
4. Natus ex Matrimonio putativo quando censetur legitimus?
5. Conceptus ante Matrimonium, & natus in eo est legitime natus.
6. Natus ante Mensum novum quando habentur pro legitimo?
7. Quid si post novum Mensum?
8. De legitimatione per subsequens Matrimonium.
9. Sufficit matrimonium ratum, non tamen putativum.
10. Circa legitimationem per subsequens Matrimonium differentia inter Jus Can. & Civile.
11. Filij adulterini & incestuosi non legitimantur.
12. Natus ex incestu Materiali, ignorata scil. consanguinitate, an legitimetur?
13. Filij Clerici in minoribus constituti an legitimentur per subsequens Matrimonium?
14. De legitimatione per rescriptum Principis, vel Indultum Comitis Palatini, & ejus effectum.

Postquam hactenus visum est quanam solemnitates, & impedimenta, observari debeant, ut matrimonium recte

contractum dicatur, nunc in hoc Titulo, de Matrimonij effectu agitur, qualiter maritum Liberi per matrimonium leguntur, aut fiant.

Notandum itaque I. plurimum esse, an quis pro legitime vel illegitime natus habeatur: nam illegitime natus cum adbeat semper macula paterni peccati, utriusque generura a LL. reprobata sit, ubi non minus deterioris sunt conditionis, quam legitime nati; ita etenim ad Ordines Ecclesiasticos promoveri non possunt. *Notandum* *Filij Presb. non ordinandi*, nec ad beneficia curata, vel Prælaturas. *c. cum in causa* *c. innotuit. 20. de Elect.* tamen per dispensationem aut ingressum inchoantem ad Ordines habitati fuissent, nihil impedit specialiter etiam quoad dignitates impenduntur. *c. 1. ubi Pan. & DD. d. 7. de Off. Presb.* Item nec Patri nec Fratribus aut Consanguineis linea paterna legitime succedunt, qua de re videntur, quæ in III. in Tit. *de Successione ab intestato* acta sunt, & licet matri succedant in alio libus, & nonnunquam Patri in dubio beneficijs, ut ibidem traditum, in bonis tamen secularibus generaliter excluduntur. *in c. de naturalibus. in Titulo. Si de Feudo de hereditate contentio sit.*

Notandum II. Quod natus constante matrimonio adeo habeatur pro legitimo, tamen probari possit uxorem legitime adulterium commisisse, nihilominus favore patris potius ex marito, quam adultero conceptus presumatur. *L. miles 11. §. de hereditate. ff. 8. ad L. Ful. de Adult.* Interim hæc presumptio, licet ordinarias probationes contrarium non admittat, cedit tamen evidentie & veritati, si v. g. eo tempore quo mulier concepit, & alio interpatre magiore maritus absens, vel ob infirmitatem, aut aliam causam ad generalem patenter inhabilis fuerit. *lib. Juliano.*